

Bir Gün Değil Hergün Hatırlanan, Yaşam Boyu Öğrenen Öğretmen

AKP İçin Öğrenme Vakti

Cumhuriyet'in kuruluşunda, ekonomik ve toplumsal statü bakımından toplumun en üst sıralarında yer almış olan öğretmenlik mesleğinin önem ve değeri, AKP tarafından her geçen gün biraz daha düşürülmektedir. Günümüzde öğretmenler, ekonomik sıkıntılar, atanamama, fiziksel koşulların yetersizliği, kalabalık sınıflar, okullarda yaşanan güvenlik sıkıntıları gibi hayati sorunlarla karşı karşıyadır. AKP Hükümeti, eğitim sistemini daha nitelikli ve parasız yapma iddialarıyla yola çıkmıştır. Ama plansız ve savruk uygulamalar sonucu eğitimi bir ideolojik saldırı aracına ve partizanca kullanılan bir rant alanına dönüştürmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), sözde değişim ve yenileşme amacıyla aldığı kararlarda öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerine başvurma gereğini dahi duymamıştır. Hükümet, ülkemizde ekonomik ve insani gelişmenin ancak yaratıcı ve yenilikçi bireyler yetiştirebilecek nitelikte, iyi eğitim görmüş, donanımlı öğretmenler sayesinde mümkün olabileceğini görmemektedir.

AKP eğitim sistemini yazboz tahtasına çevirerek, öğrenciler, öğretmenler ve velileri tam bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı içine sürüklemiştir. Anlık kararlarla uygulamaya konulan 4 + 4 + 4 yasası ve beş yaş uygulaması gibi ideolojik düzenlemeler, yaşadığımız bilgi çağında genç kuşaklarımızı başarısızlığa mahkûm etmektedir. AKP, bir yandan yoğun bir siyasi kadrolaşma çabası sürdürürken diğer yandan demokratik, laik ve bilimsel eğitim ilkelerini çiğnemeye devam etmektedir. AKP Hükümeti'nin 'otoriter muhafazakar' ideoloji ve rant odaklı politikaları eğitim sistemini ve öğretmenleri içinden çıkılması güç durumlara sürüklemiştir. Bu uygulamaların, yurttaşlarımız ve ülkemiz için telafisi çok güç ekonomik, toplumsal ve kültürel maliyetleri olacaktır. CHP bu yanlışlardan dönülmesi için gerekli uyarıları zamanında yapmakta ve atılacak doğru adımların neler olması gerektiğini ayrıntılı çözüm önerileri ile ortaya koymaktadır. Bu Politika Notumuzda öğretilerimizin sorunları ve bu sorunların üstesinden gelinmesi için izlenecek politikalar ele alınmaktadır.

AKP Öğretmene Karşı

AKP iktidarında eğitimde giderek artan niteliksizlik ve eşitsizlik olguları, CHP *Eğitim Raporu*'nda ve eğitimi konu alan Politika Notları'nda ayrıntılı olarak incelenmiştir. Eğitim yatırımları, fiziki altyapının kısmi düzeyde geliştirilmesi ve bazı ders kitaplarının dağıtımı ile sınırlı kalmıştır. Örneğin, 2011-2012 verilerine göre, derslik başına düşen öğrenci sayısı çoğu bölgede OECD ortalamasının (22 öğrenci) iki katıdır. Öğretmenler, ciddi ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıyadır. Yaşanan sıkıntılar nedeniyle çekiciliğini yitiren öğretmenlik, üniversite adaylarının öncelikli olarak tercih ettikleri mesleklerin dışında kalmaya başlamıştır. Öğretmenlerimiz OECD ortalamalarının çok altında kalan ücretler karşılığı çalışmak zorundadır. Öğretmenler emekli olduktan sonra çok daha büyük ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır. Düşürülen göstergeler nedeniyle azalan emekli maaşları, öğretmenlerin yaşamlarını iyi bir şekilde idame ettirmelerine yetmemektedir.

AKP Hükümeti, plansız ve savruk uygulamalar sonucu eğitimi bir ideolojik saldırı aracına ve partizanca kullanılan bir rant alanına dönüştürmüştür.

Öğretmenler, AKP Hükümeti döneminde yoksulluk sınırına yakın ücretlerle çalıştırılmaktadır. Yoksulluk sınırı, dört kişilik bir aile için Eylül 2012'de 3.092 TL olarak belirlenirken, öğretmen maaşı ortalama 1.750 TL'de kalmıştır. Öğretmenlerin içinde bulunduğu zor koşulları değiştirmek için çaba göstermesi gereken Milli Eğitim Bakanı, on yıldır iktidarda olan ve eğitimi karman çorman hale getirmiş bulunan partisini değil öğretmenleri suçlamaktadır. Bakan, "3 ay tatil yaptıklarını" öne sürerek, öğretmenlerin mesai saatlerinde değişiklikler yapılacağını söylemiştir. Oysa OECD'nin Bir Bakışta Eğitim (2011) Raporu incelendiğinde görülecektir ki öğretmenlerimiz zorunlu çalışma saatleri olarak OECD ülkeleri

ortalamasının üzerinde çalışmaktadır. Bu ortalama OECD ülkelerinde 1.663 saat iken, Türkiye’de 1.808 saattir.

Bakan benzer bir tutumla, ataması yapılmayan ve sayıları 360 bini aşan öğretmenlere ilişkin olarak da, “atanamıyorlarsa başka iş yapınlar” demiştir. Dahası, “ben ataması yapılmayan öğretmenleri Eminönü Camisi’nin önünde yem bekleyen güvercinlere benzetiyorum. Onlar da tıpkı güvercinler gibi kendilerine birilerinin yem atmasını bekliyor” açıklamasıyla öğretmenlik mesleğini açıkça itibarsızlaştırmaya çalışmıştır. Bakan, dara düşmüş öğretmenleri, düpedüz “darı peşinde koşan” ve “hak etmediklerini talep eden” bir kesim olarak görmektedir.

AKP Hükümeti, eğitimin genelinde olduğu gibi öğretmenlere ve öğretmen yetiştiren kurumlara ihtiyaç duyulan kaynağı ayırmamaktadır.

Öğretmen Eğitimi ve İstihdamı

MEB’in Kasım 2011 verilerine göre Türkiye genelinde 661.571 öğretmen görev yapmaktadır. Aynı verilere göre 2011–2012 eğitim öğretim yılının ilk yarısında ek ders karşılığı çalıştırılan ücretli öğretmen sayısı ise 60.094’tür. Bakanlık, bir yanda norm kadro esasına göre 126.137 öğretmen açığı varken, diğer yanda 360 bini aşkın ataması yapılmayan öğretmeni kenarda tutmaktadır. 2011 KPSS verilerine göre sınava giren ve resmi atama bekleyen öğretmenlerin sayısı 264.277’dir. 2011’de eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı 33.783 iken, bunlara farklı fakültelerden mezun olup pedagojik formasyon alanlar eklendiğinde toplam rakam 73.142’ye çıkmaktadır. Öğretmen atamaları belli alanlarda (fizik, biyoloji, coğrafya, matematik, kimya gibi) çok sınırlı sayılarda gerçekleşmektedir. Mevcut atanamayan öğretmenlere, yüzde 45’lere varan kontenjan artışları ile yeni açılan üniversitelerin eğitim fakülteleri mezunları da eklenmektedir. Bu artış oranlarına karşılık ise öğretmen atamaları yılda ancak 40 bin dolayında gerçekleşmektedir. Bu durum devam ederse, yakında atama bekleyen ama ataması yapılmayan öğretmen sayısı 500 binlere çıkacaktır.

MEB, bir yandan öğretmenleri nitelik ve yeterlilik açısından eleştirirken diğer yandan

öğretmen açıklarını yıllardır kadro bekleyen öğretmenler yerine “ücretli öğretmenlerle” doldurmaktadır. Mevcut uygulamada sorun teşkil eden konuların başında öğretmenlerin farklı statülerde (ücretli/vekil, kadrolu, sözleşmeli) istihdam edilmesi gelmektedir. Özellikle “ücretli öğretmenlik” oldukça tepki uyandıran ve sorun teşkil eden bir uygulamadır. Daha da vahimi, MEB öğretmenlik eğitimi almamış, farklı alanlardan gelen (veterinerlik gibi) üniversite ve hatta ön lisans mezunlarını ücretli/vekil öğretmen olarak atamaktadır. Bu uygulama, Bakanlığın kadro sistemi ve istihdam biçimleri açısından plansız ve politikasız hareket ettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerle ilgili bir diğer belirsizlik, teknik eğitim ve mesleki eğitim fakültelerinin kapatılarak, bu fakültelerin teknoloji fakültelerine dönüştürülmesidir. Söz konusu değişiklik, mesleki ve teknik ortaöğretimi geliştirmeye yönelik politikalarla çelişmektedir. Dahası, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına öğretmen yetiştirme kaynaklarında da belirsizlik yaratmaktadır. Uygulamanın orta ve uzun vadede endüstriyel kalkınma için gerekli işgücü açıklarının ortaya çıkmasına neden olacağı apaçık ortadadır. Tüm örneklerde açıkça görüldüğü gibi on yıllık AKP iktidarının hiçbir ciddi eğitim, istihdam ve işgücü planlaması bulunmamaktadır.

AKP Hükümeti, genel anlamda eğitime olduğu gibi, öğretmen yetiştiren kurumlara da ihtiyaç duyulan kaynağı ayırmamaktadır. Öğretmen eğitiminin verildiği eğitim fakültelerinde, ciddi düzeyde nitelikli akademisyen eksikliği görülmektedir. Eğitim fakültelerinin büyük bölümünde eğitim bilimciler azınlıkta kalmaktadır. Yöneticiler giderek artan biçimde İlahiyat Fakültesi kökenli akademisyenlerden oluşmaktadır. Tüm fakülteler arasında en az ödenek eğitim fakültelerine ayrılmaktadır. Eğitim fakültelerinin içinde bulunduğu bu durum öğretmen adaylarında nitelik ve yeterlilik sorununu daha da derinleştirmektedir.

MEB, yaptığı değişiklik ve düzenlemelerde AB’nin eğitim konusundaki zengin birikiminden ve önemli stratejik belgelerinden ancak gösterişli raporlar yazmak amacıyla yararlanmaktadır. AKP en başından beri ve özünde Bakanlığı ve eğitimi, ideolojiyi ve rant odaklı politikaları

ön planda tutarak düzenlemektedir. Eğitim gibi toplumun geleceğini etkileyen temel bir alanda bu sıklıkla değişiklikler yapılması, eğitimde reform değil ideolojik önceliklerden kaynaklanmaktadır. AKP, çocukların ve gençlerin eğitimine kendi savunduğu otoriter muhafazakâr değerlerin damgasını vurmasını eğitimin öncelikli hedefi haline getirmektedir.

Sürekli Öğrenen Öğretmenler

Öğretmenlerin sayıca ve nitelik bakımından ihtiyacı karşılayacak biçimde yetiştirilebilmeleri ve öğretmenlik mesleğinin en iyi şekilde gelişmesi için CHP'nin öğördüğü dört temel koşul vardır.

Birincisi, yüksek nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi ve en iyi koşullarda istihdam edilmeleri sağlanmalıdır. Eğitim sisteminin ve öğretmenlerimizin temel sorunlarının başlıca sebebi AKP iktidarının ciddi ve tutarlı bir eğitim işgücü planlamasını hayata geçirememiş olmasıdır. Eğitim politikalarının önceliği, öğretmen adaylarının, atanamayan öğretmenlerin ve öğretmenlerin plansızlıktan kaynaklanan tüm sorunlarının çözülmesi olmalıdır. CHP, eğitimde işgücü planlamasını ve öğretmen ihtiyacının karşılanmasını OECD normları esas alınarak yapılacak ihtiyaç analizleri kapsamında ve kadrolu atamayla yürütmeyi öngörmektedir.

İkincisi, öğretmen adaylarının en iyi koşullarda yetiştirilmesi için gerekli eğitim ortamı oluşturulmalıdır. CHP, eğitimin her kademesinde yenilikçi ve yüksek nitelikli öğretmenlerin görev almasını hedeflemektedir. Öğretmen adayları en başarılı öğrenciler arasından seçilmelidir. Öğretmen adaylarının yükseköğrenime kabulleri, uluslararası düzeyde geçerli ölçütler ve ulusal düzeyde bağımsız kurumların değerlendirmeleri ile belirlenmelidir. Günümüzde eğitim fakülteleri kaynak ve olanak bakımından üniversitelerin en çok göz ardı edilen birimleri haline getirilmiştir. Farklı fakülte ve disiplinlerden mezun olan, orta öğrenimde görev almak isteyen öğretmen adayların eğitim fakültelerinde pedagojik temelli yüksek lisans eğitim almaları şart koşulmalıdır. Eğitim fakülteleri başta olmak üzere öğretmen yetiştirme sürecine katkıda bulunan tüm yüksekokul ve fakülteler fiziki, mali ve akademik bakımdan en ileri olanaklarla donatılmalıdır. Öğretmenlik deneyimle gelişen bir meslektir. Bu sebeple genç öğretmenlerin, mesleğe başladığında daha

deneyimli öğretmen ve rehberler tarafından desteklenerek, mesleğe hazırlıklı olmaları sağlanmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi alanları ve yeteneklerini, yenilikçi ve yaratıcı bir anlayışıyla değerlendirerek onları hayata hazırlayacak donanıma sahip olmalıdır. Doktora yapmak isteyen tüm öğretmenlere yaşlarına bakılmaksızın gerekli burs ve koşullar sağlanmalıdır.

Üçüncüsü, AKP döneminde neredeyse yok olmaya yüz tutmuş eğitim yatırımları artırılmalıdır. Ders saatlerinin fazlalığının yanında, büyük ve kalabalık sınıflarda çalışmak öğretmenlerin memnuniyet ve çalışma isteklerini düşürmektedir. Hem sınıf yönetimi hem de öğrencilerin etkili öğrenmeleri bakımından sınıf başına düşen öğrenci sayısı OECD ölçütlerine göre tespit edilmelidir.

Dördüncüsü, öğretmenler, sürekli olarak yenilenen, güncel ve bilimsel bilgiye ulaşabilmelidir. CHP, Sürekli Mesleki Gelişim ilkesiyle, öğretmenlerin farklı araştırma alanlarında uzmanlıklarını geliştirmeleri için gereken eğitim altyapısını sağlamayı hedeflemektedir. Mevcut sistemde, öğretmenlerin görüşleri alınmadan ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan, yaz tatillerinde seminer programları uygulanmaktadır. Sıra sarmak için yapılan ve öğretmenlere yarar sağlamayan kurslara son verilmelidir. Mesleki eğitim seminerleri öğretmenlerin görüşleri alınarak ve ihtiyaçları belirlenerek hazırlanmalıdır. Öğretmenlerin, yeterlilik geliştirme çalışmalarına yöntem ve içerik olarak katkı sunmaları sağlanmalıdır.

CHP, ek göstergeleri ve ek ders ücretlerini yükselterek, çalışan ve emekli öğretmenlerin ekonomik durum ve toplumsal statülerini iyileştirmeyi hedeflemektedir.

Öğretmen Eğitimin Temel Taşıdır

CHP, öğretmenlerin çalışma ve toplumsal yaşamlarına ilişkin olarak beş temel hedefin mutlaka yerine getirilmesini öngörmektedir.

Birincisi, günümüzde öğretmenin çalışma hayatındaki statüsünün belirlenmesinde en önemli etken olan devletin öğretmene bakışı ve ona layık gördüğü konum değiştirilmelidir. Ne yazık ki on yıllık AKP iktidarı öğretmenlerimize devlet kadroları

içinde uzmanlık statüsünü dahi layık görmemiştir. Öncelikle yapılması gereken öğretmenin devlet kadroları içindeki statüsünün yükseltilmesi ve buna bağlı olan ek göstergelerin düzenlenmesidir. Başlangıç maaş miktarlarının ve emekli maaşlarının iyileştirilmesi, öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesi ve en iyi şekilde yerine getirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. CHP, ek göstergeleri ve ek ders ücretlerini yükselterek, çalışan ve emekli öğretmenlerin ekonomik durumlarını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu yapılmadığı sürece öğretmenler toplumda hak ettikleri yere gelemeyecektir. Uygulanacak eğitim programları ve ekonomik iyileştirmelerle öğretmenlerin doktorlar ve hukukçular ile aynı statü seviyesine erişmelerini sağlamak CHP'nin öncelikli amaçlarından.

İkincisi, okul yöneticiliği için en iyi adayların belirlenmesi, yetiştirilmesi ve bunların sürekli gelişimleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Bir okulun başarısı öncelikle, öğretmen ve okul yöneticilerinin yetenek, donanım ve çalışkanlıklarına bağlıdır. Yöneticilik görevleri partizanca yaklaşımlarla değil, öğretmenlik mesleğinde gösterilen başarılarla göre verilmelidir. CHP, temel yeterlilikler ve akreditasyon çerçevesinde liyakat sitemini geri getirerek, okullarda yöneticilerin ideolojik yaklaşımlarla atanmasına son verecektir.

Üçüncüsü, eğitimde kadınların konumu güçlendirilmelidir. Okul yönetimlerinin ve il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin neredeyse tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Cumhuriyet tarihimiz boyunca eğitimin temel direği olan idealist, çağdaş kadın öğretmenlerin, yönetimlerde eşit düzeyde görev almaları sağlanmalıdır. Okul müdürleri tarafından başta kadın öğretmenlere uygulanan, yaşam tarzı ve düşünce özgürlüğü temelli tüm baskılara da son verilmelidir.

Dördüncüsü, öğretmenlerin idari olarak etkinliklerinin artırılması ve okul yönetiminde daha fazla söz sahibi olmaları hedeflenmelidir. Bu amaçla örgütlü toplumun destekçisi CHP, her öğretmenin sendikali olması gerekliliğini savunmaktadır. Üye sayısına bakılmaksızın tüm sendikalar toplu sözleşme masasında söz sahibi olabilmeli ve bu sayede öğretmenler demokratik hakları için mücadele edebilmelidir. Öğretmenlere kaybettikleri tüm meslek temelli sosyal hakları geri verilmelidir.

Beşincisi, eğitimde yaşam boyu öğrenme anlayışıyla politikalar üretilmelidir. CHP bu anlayışla, sürekli yenilenen, farklı alanlarda çalışmalar yürüten "Toplum Lideri" öğretmenler yetiştirilmesini hedeflemektedir. CHP, Türkiye'yi ileriye taşıyacak gücün "lider öğretmen" ve "öğrenen odaklı okul" modeli olduğuna inanmaktadır. Lider öğretmen, görev yaptığı okulun ve içinde yaşadığı toplumun gelişmesi için çalışan öğretmendir. Lider öğretmen, biat kültüründen uzak, özgür birey, özgür toplum yetiştirme idealizminde olan, bilgi toplumunun gerektirdiği donanımlara sahip öğretmendir. Öğrencinin artık edilgen olmadığı bir eğitim sürecinde öğrenci ile birlikte öğrenen, ona rehberlik eden, hatta onun ortağı gibi hareket eden öğretmendir. Lider öğretmen, eğitim süreçlerine en üst düzeyde katılan, eğitimde etik değerlerin geliştirilmesine katkı sağlayan öğretmendir. Lider öğretmen, toplumla iç içe, sosyal sorumluluk sahibi ve yaşadığı çevreye önderlik eden öğretmendir.

CHP, Türkiye'yi ileriye taşıyacak gücün sürekli yenilenen, "toplum lideri öğretmen" ve "öğrenen odaklı okul" modeli olduğuna inanmaktadır.

Sonuç: CHP Öğretmenin Yanında

İnsan odaklı politikayı düşünce ve etkinliklerinin merkezine koyan CHP için eğitim, sağlayacağı ekonomik, kültürel ve siyasi yararların ötesinde, kendi başına bir amaçtır. Eğitimde verimliliğin en temel belirleyicisi, nitelikli ve sürekli mesleki gelişim gösteren öğretmenlerdir. Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk bu görüşü şöyle ifade etmiştir: "Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğitimden mahrum bir millet henüz millet namını almak yeteneğini elde edememiştir. Ona alelade bir kütle denir, millet denmez." Cumhuriyet'in kazanımlarında, ilke ve devrimlerin nesilden nesile aktarılmasında ve ulusal eğitimin tüm sürecinde öğretmenler mihenk taşı olmuştur. CHP, ülkemizi bilgi toplumuna taşıyacak başlıca gücün eğitim ve öğretmen olduğunun bilincine sahip bir partidir. CHP, demokratik, laik, insan haklarına ve özgürlüklere saygılı bir sosyal hukuk devletinin oluşumunda, eğitime öncelik vermeyi ve bu ilkeleri kuşaktan kuşağa aktaracak öğretmenlerin yanında olmayı büyük bir kararlılıkla sürdürmektedir.

